

Doelstelling en verantwoording

De Geestelijke Verzorging (gv) draagt verantwoordelijkheid voor spirituele, rituele en morele aspecten van de zorg. Maar hoe wordt dat duidelijk? Hoe leggen geestelijk verzorgers (gv-ers) verantwoording af van hun werk en sluit dat aan bij de verwachtingen van andere betrokkenen in het werkveld, met name het management? Valt het resultaat van geestelijke zorg eigenlijk wel hard te maken, en is dat überhaupt wenselijk? In deze studie wordt nader op deze vragen ingegaan. Bovendien wordt in een overzicht in het kort een aantal modellen beschreven die betrekking hebben op diagnostiek, interventies en effectmeting van de gv in de contexten van de gezondheidszorg (GZ), de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) en Justitie. Het doel van de studie is een herbezinning op de vraag, hoe de waarde van het vak gv inzichtelijk gemaakt kan worden met behulp van wetenschappelijke methoden en hoe samenwerking met andere disciplines vorm kan krijgen zonder het eigene van het vak op te offeren. Een dringende reden hiervoor is dat het inzetten van gv in de zorg in deze tijd niet meer vanzelfsprekend is.

Ik ben ervan uitgegaan dat bij de lezer van dit overzicht voldoende voorkennis met betrekking tot wetenschappelijk onderzoek aanwezig is. Indien men geïnteresseerd is in methoden van onderzoek of de kennis hiervan wil aanvullen, kan men bijvoorbeeld gebruik maken van bronnen die ik in de bibliografie noem: Baarda & De Goede (2001),

Baarda (2007), Baarda (2013), Koenig (2011) en Myers & Roberts (2014).

Zonder de inbreng van collega's, onderzoekers en docenten, die hebben meegedacht en suggesties hebben gedaan, zou dit overzicht niet mogelijk zijn geweest. Ik ben hun hiervoor zeer erkentelijk. Met Rien van Uden en Jos Pieper van het Kenniscentrum voor Levensbeschouwing en Geestelijke Volksgezondheid (KSGV) heb ik gesproken over de waarde van evidence-based (EB) onderzoek voor de gv en de kritiek daarop vanuit psychotherapeutisch en medisch perspectief. Om mij daarin verder te kunnen verdiepen, hebben zij waardevolle literatuursuggesties gedaan. Sjaak Körver (Tilburg School of Catholic Theology) heeft mij suggesties gedaan op het gebied van kwalitatief onderzoek met betrekking tot effectmeting van gv, met name inzake het ontwikkelen van *case studies*. In samenwerking met Martin Walton (Protestantse Theologische Universiteit) voert hij momenteel dergelijk onderzoek uit in Nederland. Collega gv-er Hans Evers (Leids Universitair Medisch Centrum) ben ik erkentelijk voor de inzage die ik heb mogen hebben in de werkwijze van de gv aldaar. Opnieuw werd me duidelijk dat het werkveld van de gz toch aanmerkelijk verschilt van dat van Justitie, een onderwerp dat ook in dit onderzoek aan bod komt. Fons Flierman en Theo de Wit hebben met mij gesproken over een tweetal onderzoeken van gv-collega's bij Justitie en mij gewezen op publicaties van het Centrum voor Justitiepastoraat.

Ed Teuns, adjunct-hoofdaalmoezenier en Ryan van Eijk, hoofdaalmoezenier bij Justitie, ben ik dankbaar voor de tijd en steun die zij mij gaven voor deze studie, die oorspronkelijk werd opgezet en uitgevoerd in opdracht van het managementteam van het rk Justitiepastoraat. Deze opdracht mondde uit in het intern adviesrapport *Inventa-*

risatie 'evidence-based' pastorale interventies (juli 2016), waarvan een deel is gebruikt voor deze publicatie van het KSGV.

In het overzicht van enkele diagnostische modellen was het mijn bedoeling een selectie uit de beschikbare literatuur te laten zien. In Nederland verscheen over pastorale diagnostiek eerder de studie van Bouwer (1998), waarin een aantal modellen van diagnostiek beschreven is. Ook deze studie, die inmiddels deels is verouderd, kan worden geraadpleegd. Ik heb me echter geconcentreerd op recent materiaal en op interventies en de effectmeting daarvan.

Binnen het werkveld van de GZ zijn veel publicaties en onderzoek over het effect van interventies door de Gv te vinden. Ik heb me daarbij zeer moeten beperken, gezien de omvang van het materiaal. Dergelijk onderzoek is bij Justitie nog niet veel gedaan, maar er is wel bruikbaar materiaal gevonden waarmee de Gv ook daar haar voordeel zou kunnen doen. Het mag geen verrassing zijn dat veel onderzoek vooral in de Verenigde Staten is verricht en dat dit vooral betrekking heeft op de christelijke, met name protestantse Gv. Naar mijn mening geldt dit laatste ook voor vergelijkbaar onderzoek in Nederland. In het gepresenteerde materiaal zal dat ook blijken. In hoeverre dit van toepassing is op de niet-christelijke denominaties is weer een vraag voor ander onderzoek. Het onderzoek zou uitgebreid kunnen worden naar niet-christelijke denominaties, zoals de islam, oosterse religies en het seculier humanisme.